

Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju w działaniach Sekcji Edukacji Leśnej Koła Naukowego Leśników Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie

Jakub Wyka, Zuzanna Sidorowicz, Fabian Przepióra, Magdalena Frączek

Wstęp

Wraz z początkiem 2015 roku na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie została utworzona Sekcja Edukacji Leśnej Koła Naukowego Leśników (Frączek 2016). Celem działalności sekcji jest edukacja przyrodniczo-leśna społeczeństwa dedykowana różnym grupom wiekowym oraz podnoszenie kwalifikacji studentów i merytoryczne przygotowanie ich do pracy w zawodzie edukatora leśnego. Takie ujęcie stanowi wyjście naprzeciw przyszłym potencjalnym pracodawcom, którzy szczególnie kompetencje społeczne, obok kwalifikacji zawodowych, uważają za pożądaną cechę u osób kończących studia (Budnikowski i in. 2012). Łącznie w ciągu pełnych trzech lat istnienia sekcji w jej pracę włączyło się około 100 osób – studentów i pracowników Wydziału Leśnego (fot.1). O efektywności dotychczasowej działalności sekcji świadczą sukcesy osiągnięte przez studentów m.in. na konferencjach naukowych oraz liczne zaproszenia do współpracy przez różnego typu instytucje i organizacje. W swojej działalności młodzi edukatorzy leśni pokazują jak w łatwy sposób, za pomocą prostych pomocy dydaktycznych, prowadzić edukację na rzecz zrównoważonego rozwoju wśród dzieci i osób dorosłych, obalają mity dotyczące pracy leśnika i gospodarki leśnej, a przede wszystkim zmniejszają deficyt kontaktu z naturą wielkomiejskich dzieci prowadząc zajęcia w podkrakowskich lasach.

Fot. 1. Członkowie Sekcji Edukacji Leśnej (fot. R. Działach)

Photo 1. Members of the Forest Education Section

Fot. 2. XVII Festiwal Nauki i Sztuki w Krakowie. Edukacja na temat ptaków krukowatych (fot. M. Frączek)
Photo 2. 17th Festival of Science and the Arts in Cracow. Education about birds family Corvidae

Obszar działalności sekcji

Sekcja prowadzi swoje działania na obszarze lokalnym (obszar miasta Krakowa) i regionalnym (teren województwa małopolskiego). Głównym miejscem aktywności sekcji jest Pracownia Edukacji Przyrodniczo-Leśnej na Wydziale Leśnym przystosowana specjalnie do prowadzenia zajęć edukacyjnych, zarówno dla najmłodszych, jak i starszych uczestników warsztatów kameralnych. W tym miejscu studenci prowadzą większość zajęć kameralnych, odbywają się tu również spotkania sekcji oraz szkolenia z edukatorami przyrodniczo-leśnymi. Niektóre przedsięwzięcia prowadzone przez sekcję odbywają się w krakowskim Parku Jordana, na Rynku Głównym w Krakowie, w krakowskich przedszkolach i szkołach, w lasach miejskich i lasach nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie oraz na terenie małopolskich parków narodowych.

Inspiracje, tematyka i forma zajęć

Sekcja uczestniczy w imprezach o charakterze lokalnym i regionalnym, prowadzi również autorskie działania naukowo-edukacyjne. Do corocznych imprez, w których organizację angażują się studenci należą: Festiwal Nauki i Sztuki w Krakowie, Małopolska Noc Naukowców, piknik „Poznaj Małopolskie Parki Narodowe” i realizowany przez parki narodowe program „Przyjaciel Parku Narodowego”, a także Światowy Dzień Gleby, Gis Day czy Dzień Ziemi. Nazwy i tematyka wydarzeń przedstawiają zakres podejmowanych przez studentów działań, podczas których młodzi edukatorzy wykazują się wielką kreatywnością. Sala edukacyjna potrafi zamienić się w norę borsuka, jaskinię dla nietoperzy, jej podłoga może stać się żywną ściółką leśną, a ściany skarpami, w których gniazdują ptaki. Studenci inspirowani są przede wszystkim lasem i przyrodą. Dostosowane do wieku, umiejętności i wiedzy uczestników zajęć

cia są prowadzone głównie w formie warsztatów odbywających się w niewielkich, kilkusobowych grupach, z wykorzystaniem metod polisensorycznych. Podczas imprez masowych odbywających się w Krakowie członkowie sekcji są zaangażowani do prowadzenia edukacji na stoisku Wydziału Leśnego, tłumnie odwiedzanego przez słuchaczy w różnym wieku (fot. 2).

Własne materiały edukacyjne

Do realizowanej działalności edukacyjnej studenci wykorzystują proste materiały. Pomoce dydaktyczne wykonywane są samodzielnie, przy niewielkich nakładach finansowych. Za pomocą nitki, szpilek i wydrukowanej mapy studenci potrafią odtworzyć szlaki migracji zwierząt. Liście drzew, krzewów i innych roślin leśnych służą jako pieczętki do tworzenia pięknych wzorów na ekologicznych torbach. Korzystając z nazbieraných własnoręcznie nasion, zwykłych przenośnych wentylatorów oraz przestrzeni holów Wydziału Leśnego studenci pokazują zjawiska rozprzestrzeniania się nasion w przyrodzie, w formie interaktywnego pokazu (fot. 3). Podczas zajęć kameralnych nacisk położony jest na wykorzystywanie naturalnych materiałów takich jak papier czy drewno i znalezisk pochodzących z lasu. W pracach plastycznych, wplecionych często w program warsztatów kameralnych, wykorzystuje się powtórnie wiele przedmiotów codziennego użytku, pokazując uczestnikom jak można wprowadzać w codzienne życie zasadę zrównoważonego rozwoju określaną jako 4R – reduce, reuse, recycle, repair (ograniczyć, użyć powtórnie, odzyskać, naprawić). Na zajęciach terenowych prowadzonych przez studentów to sama przyroda staje się niezastąpioną pomocą edukacyjną. Wzorując się na powszechnie znanych grach i zabawach młodzi edukatorzy tworzą własne – nastawione na edukację przyrodniczo-leśną. Przykładem takich gier jest „Leśne Tabu”, stworzone z myślą o unikaniu użycia trudnego, fachowego słownictwa w edukowaniu społeczeństwa na tematy związane z gospodarką leśną. Gra jest elementem projektu edukacyjnego „Pomocnik leśnika”.

Nowatorskie projekty edukacyjne

Jednym z autorskich projektów prowadzonych przez Sekcję Edukacji Leśnej we współpracy z organizacją pozarządową była „Akademia Leśnego Odkrywcę” (Frączek 2016), projekt mający na celu rozwój umiejętności edukacyjnych i prospołecznych studentów oraz przygotowanie ich do współpracy z osobami niepełnosprawnymi. Projekt zajął III miejsce na XLI Wydziałowej Sesji Koła Naukowego Leśników.

Kolejny projekt opierający się na idei zrównoważonego rozwoju to „Pomocnik leśnika”. Dotyczył on edukacji społeczeństwa na temat racjonalnej gospodarki leśnej prowadzonej przez PGL Lasy Państwowe. Podstawą do stworzenia projektu były pilotażowe badania przeprowadzone za pomocą anonimowej ankiety internetowej, której uczestnicy mieli odpowiedzieć na kilka pytań. W ankiecie wzięło udział 530 osób, spośród których ponad 70% stanowiły osoby pełnoletnie. Z badań zostały wykluczone osoby posiadające lub zdobywające wykształcenie leśne. Niemal połowa ankietowanych uważa, że leśnik nie może ścinać zdrowego drzewa, jedynie nieco ponad połowa uważa, że lasów w Polsce przybywa, a ponad 60% uczestników ankiety twierdzi, że obowiązkiem leśnika jest dokarmianie zwierząt. Niewiedza społeczeństwa na temat lasów, pracy leśników i gospodarki leśnej powodowana jest m.in. przez zbyt mały nacisk PGL LP na przekazywanie informacji i edukacji o produkcyjnej funkcji lasów (Zawadzka 2009).

Projekt dedykowany uczniom szkół podstawowych, a pośrednio również nauczycielom i rodzicom, miał na celu ukazanie leśnika jako osoby odpowiedzialnej za las i produkcję naj-

wyższej jakości surowca drzewnego. Studenci samodzielnie zaprojektowali i wykonali książeczki dla dzieci z zadaniami do zrealizowania w lesie i w szkole lub w domu. Na terenie lasów Nadleśnictwa Niepołomice odbyły się zajęcia edukacyjne dla uczniów IV klasy szkoły podstawowej nr 34 z Krakowa, podczas których „pomocnicy leśnika” mogli zmierzyć pierśnicę drzew, oszacować stopy drewna, zbadać odczyn gleby, czy policzyć wiek ściętych drzew (fot. 4). Zgodnie z piramidą przyswajania wiedzy, umożliwienie uczestnikom warsztatów samodzielnego wykonywania zadań miało wpływać korzystnie na skuteczność przyswajania wiedzy o pracy leśnika (Taraszkiewicz 1998). Zajęcia przeplatane były grami i zabawami ruchowymi. Podczas warsztatów studenci leśnictwa starali się uświadomić uczestników zajęć o konieczności ścinania zdrowych drzew, obalając przy tym mity dotyczące pracy leśnika. Uczestnictwo w leśnych zajęciach przyczyniło się do zmniejszania deficytu kontaktu z naturą wśród wielkomiejskich dzieci.

Projekt został nagrodzony II miejscem podczas w Ogólnopolskiej Sesji Kół Naukowych Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, która odbyła się w maju 2017 roku. Sukcesem jest też fakt, że projekt został zaadaptowany i realizowany przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Krakowie.

Fot. 3. Zajęcia terenowe w ramach projektu „Pomocnik leśnika” (fot. M.Frączek)
Photo 3. Outdoor activities during the “Forester’s Assistant” project

Podnoszenie własnych umiejętności

Poprzez regularne wewnętrzne szkolenia studenci podnoszą własne umiejętności edukacyjne i interpersonalne. Sekcja dwukrotnie zorganizowała szkolenie “Las zmienia nas” (przeprowadzone i certyfikowane przez Stowarzyszenie Edukatorów Leśnych), szkolenie w ramach projektu Akademia Leśnego Odkrywcy, w których wzięli udział członkowie sekcji oraz najaktywniejsi studenci Wydziału Leśnego. W każdym roku akademickim studenci goszczą doświadczonych edukatorów przyrodniczo-leśnych, pracowników Lasów Państwowych, parków narodowych, edukatorów – freelancerów, którzy dzielą się z członkami sekcji cennymi

Fot. 4. Warsztaty o rozprzestrzenianiu nasion (fot. M. Frączek)

Photo 4. Workshop on seed dispersal

doświadczeniami i wskazówkami. Podczas szkoleń młodzi edukatorzy nabywają wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Studenci uczestniczą także w corocznej konferencji Współczesne Zagadnienia Edukacji Leśnej Społeczeństwa odbywającej się w Rogowie.

Podsumowanie

Działania prowadzone przez Sekcję Edukacji Leśnej Koła Naukowego Leśników Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie dobrze wpisują się w ideę zrównoważonego rozwoju. W swoich działaniach studenci uwrażliwiają słuchaczy na potrzebę ochrony przyrody i racjonalnego wykorzystania zasobów ziemi, promując drewno jako surowiec uniwersalny. Własne szkolenia przekładają się na wysoki poziom edukacji oferowanej społeczeństwu. Trzeba tu wspomnieć, że absolwenci Wydziału Leśnego w Krakowie, którzy byli członkami sekcji, z powodzeniem pracują obecnie jako edukatorzy przyrodniczo-leśni w rozmaitych instytucjach. O atrakcyjności prowadzonych przez sekcję zajęć świadczy duża ilość uczestników powracających na warsztaty po raz kolejny. Zainteresowanie tematem oferowanych warsztatów przejawia się poprzez liczne pytania zadawane przez uczestników oraz rozmowy, które niejednokrotnie z krótkich pogawędek przekształcają się w długie, merytoryczne dyskusje.

Literatura

- Budnikowski A., Dąbrowski D., Gąsior U., Macioł S. 2012. Pracodawcy o poszukiwanych kompetencjach i kwalifikacjach absolwentów uczelni. E-mentor nr 4(46). Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych. Warszawa.
- Frączek M. 2016. Praca, wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne, czyli o potencjale akademickiej edukacji przyrodniczo-leśnej. SiM CEPL, Rogów, 2 (47): 75-82.
- Taraszkiewicz M. 1998. Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu. CODN, Warszawa.
- Zawadzka D. 2009. Rola prasy w działaniach PR oraz edukacji ekologicznej. SiM CEPL, Rogów, 1 (20): 142-148.